

Крошка С.А. Інтерактивні методи навчання в процесі фізичного виховання / С.А.Крошка // Формування професійно-компетентного педагога в умовах оновлення змісту навчання: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів вищих педагогічних навчальних закладів I-II рівня акредитації Східного регіону (13 березня 2008 р). - Красноармійське педучилище: Видавничий центр, 2008 р. - С.196-199.

Анотація. Визначено актуальні проблеми використання інтерактивних методів навчання підростаючого покоління та їх переваги. Розроблено методи роботи для досягнення результатів у організації занять з предметів фізкультурного циклу за сучасними інноваційними підходами.

Ключові слова: інтерактивні методи, фізичне виховання, студенти.

КРОШКА С.А.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Особливе місце на сучасному етапі відводиться вивченню основ здорового способу життя та фізичному вдосконаленню особистості. Проблема реформування системи освіти України вимагає нових підходів до фізичної підготовки студентів і має таку особливість, що почали змінюватися ідеологічні орієнтири та теоретико-методологічні умови, які визначили мету і завдання виховної роботи у різноманітних напрямках та галузі фізичного виховання зокрема. Одним із шляхів вирішення проблеми є підвищення уваги до фізичного виховання, пошук нових форм та засобів навчання.

Аналіз практики нинішнього фізичного виховання підростаючого покоління, апробація та узагальнення новітніх досягнень в галузі фізичного виховання (Н.Н.Єфіменко, Т.Т.Ротерс, М.Тобіяс, В. Горащук, І. Никітіна, О.П.Бабешко, К.І.Бондарева, М.С. Бургін [1], І.А.Зязюн, І.П.Підласий [5]) та власний педагогічний досвід дають підставу вважати, що у навчальний процес з фізичного виховання доцільно внести інтерактивні методи навчання, які мають у своїй основі механізми впливу на внутрішню сутність людини, її духовність, емоційність, виразність.

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтації в галузі освіти. Нова освітня філософія визначила головну стратегію педагогічної діяльності: спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу Особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей студентів.

Фізіологи давно звернули увагу на те, що сприйняття інформації має активний характер. Людина, яка відчуває позитивні емоції, легше створює "карти сприйняття", і вони виявляються більш якісними. Це значить, що ми легше і точніше згадуємо й осмислюємо досвід і ідеї [3]. Тобто, якщо студент буде активним учасником процесу навчання, він краще запам'ятає інформацію. На цьому принципі побудовані інтерактивні методи навчання.

Мета інтерактивного навчання - створення комфортних умов навчання, при яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну досконалість,

що робить продуктивним сам освітній процес.

Інтерактивні методики мають багато переваг: у роботі задіяні всі студенти групи; студенти вчаться працювати у групі; формується доброзичливе ставлення до опонента; кожен студент має можливість пропонувати свою думку; створюється "ситуація успіху"; за короткий час опановується багато нового матеріалу; формуються навички толерантного спілкування, вміння аргументувати свою точку зору, знаходити альтернативне рішення проблеми тощо.

Практичні заняття проходять в основному в ігровій формі. Теоретично студенти знайомляться з найпростішими термінами і поняттями, а практично засвоюють ці знання під час бесід, рольових ігор, фізкультурних казок, рухливих ігор, розгадування кросвордів, використання дидактичних карток. Такі заняття фактично готують підлітків до життя, формують навички здорового способу життя.

Інтерактивна технологія навчання - це така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть студента у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання. Інтерактивні технології навчання включають в себе чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, та розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів.

Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної та практичної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету - створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання, де і студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії [2].

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

У Західній Європі та США групові форми навчальної діяльності учнів активно розвивались та вдосконалювались. Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовують при викладанні різноманітних предметів. Дослідження, проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) у 80-х рр., показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процент засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю (дії, практику).

Найкращі результати досягаються за умов інтерактивного навчання.

Це цілком підтверджуються дослідженнями сучасних російських психологів. За їхніми оцінками, старший школяр може, читаючи очима, запам'ятати 10% інформації, слухаючи - 26%, розглядаючи - 30%, слухаючи і розглядаючи - 50%, виконуючи - 70%, особистий досвід - 80%, спільна діяльність з обговоренням - 90%, навчання інших - 95%.

Ці дослідження аж ніяк не применшують значення традиційних лекцій і семінарських занять, але змушують педагогів використовувати в навчальному процесі різні прийоми й методи, що активізують увагу студента.

Можна піти шляхом активного введення в навчальний процес інтерактивного навчання, що, на відміну від традиційних лекцій і семінарських занять, має низку методологічних переваг. До методів, які активізують навчальний процес, належать метод ситуаційного аналізу; метод рольових ігор; метод розбору ділової кореспонденції; різні види тренінгів та ігрове проектування [4]. Тому, у провідних ВІЗ дедалі частіше традиційні лекції і семінарські заняття замінюють заняттями «змішаного типу». У таких заняттях домінуючими є кілька методів активного навчання: міні-лекції, рольові ігри; відкриті дискусії, дебати й інші методи.

Інтерактивне навчання активує емоції, свідомість, що сприяє більш якісному запам'ятовуванню. Навчання і запам'ятовуванню може сприяти і те, що інформація подається в новому, незвичайному вигляді, що не збігається з уже встановленими в нашому мозку закономірностями й шаблонами.

Активізацію запам'ятовування за допомогою емоцій можна використовувати на практичних заняттях: робота в малих групах над аналізом конкретних ситуацій, захист позиції своєї групи перед іншими однокурсниками, участь в імітаційних і ділових іграх. Евристичні технології генерування ідей модно використовувати не тільки на практичних заняттях, а й упродовж лекцій. Під час вивчення предметів фізкультурного циклу доцільне застосування методу мозкового штурму, методу синектики (прийомів, заснованих на аналогії), методу асоціацій (використання метафор), що чинять могутній вплив.

Використання метафор в інтерактивному навчанні необхідне для формування нових асоціацій, що створюють у сприйнятті інформації студентом дисонанс, тобто і напругу, яка потребує вирішення. Метафора - це порівняння двох, іноді не пов'язаних, речей або явищ. Подібно до метафоричної фрази Ричарда ван Оуха (1998) про метафору, вона «дає нам дзвінкий ляпас» [4].

¹⁹⁸ У студента стаціонару, зважаючи його вік, часто спостерігається юнацький нігілізм. Він вважає, що на нього «давлять» занадто наполегливо або занадто наполегливо радять. Завжди є небезпека, що він створить захисні бар'єри і почне «пручатись». Студенти заочної форми навчання, і ті, хто отримує другу вищу освіту, тобто працюючі, студенти, можуть вважати, що те, що говорить викладач є теорією, а «спробував би ній на практиці...» Такої ситуації ми уникаємо під час використання інтерактивних методів навчання. Застосовуючи ці методи, пропонуємо теоретичний матеріал через конкретної ситуації, аналогії або метафори. Студент прислухається до неї скоріше, бо частину ланцюжка від ситуації до теорії він додумує самотужки.

Інтерактивне навчання розвиває емоційний інтелект та формує комунікативні навички. Кожен учасник головних ігор має можливість відчувати власне механізм колективної діяльності. Інтерактивні технології провакують потребу вдосконалення комунікативної й психологічної компетентності, а часом і особисту культуру, пов'язану з етикою ділових відносин.

У розслабленому стані засвоюється великий обсяг інформації. В інтерактивному навчанні задіяні обидві півкулі головного мозку. Ліва півкуля головного мозку відповідає за мову, логічне мислення і сприйняття послідовності й закономірностей. Права - за сприйняття музики, зорових образів і уяву. Звичайно, у реальності все значно складніше, і між півкулями не можна провести чітку демаркаційну лінію.

Використання наочності на уроці фізичної культури під час пояснення збільшує запам'ятовування матеріалу від 14 до 38%. Експеримент, проведений американськими дослідниками, показав, що використання візуальних засобів під час вивчення спів на 200 процентів поліпшує результати. Крім того, така презентація матеріалу забирає на 40 процентів менше часу, вона підсилює усну подачу матеріалу.

Понад 2400 років тому Конфуцій сказав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію».

Ці три прості твердження обґрунтовують необхідність використання активних методів навчання. Дещо змінивши слова великого китайського педагога, можна сформулювати кредо інтерактивного навчання: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром».

Отже, появу інтерактивних форм діяльності студентів на заняттях з предметів фізкультурного циклу можна визначити як тенденцію в діяльності викладачів у контексті особистісно-зорієнтованої педагогічної парадигми. Використання означених форм навчання сприяє трансформації їхньої діяльності щодо особисто значущої. Подальша систематизація педагогічного досвіду, класифікація розробок та укладання на цих засадах технологій сприятиме розвитку педагогічної інноватики з формування фізичної культури особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бургин М.С. Инновации и новизна в педагогике // Сов. педагогіка. - 1989. - №12. - с.4-6.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. - К.: Академвидав, 2004. - 352с.
3. Паркин М. Сказки для коучинга: Как использовать сказки, истории и метафоры в работе с отдельными людьми и с малыми группами. - М.: ООО «Издательство «Добрая книга», 2005. - 304с.